

ELÁSUNK EGY FÁT, VAGY ÉLETET ADUNK NEKI?

Az igazi történetek nem elkezdődnek csupán, hanem inkább szövődnek, kibontakoznak. Egy fa ültetése sem a gödörrel kezdődik, hanem a kertésszel. Ha a kertész tudja, hogy mi kell a fának ahhoz, hogy akár évszázadokon át éljen, ha felelősséggel gondoskodik róla, akkor a világ biztosan sokkal jobb hely lesz.

SZERZŐK: KASZAB LÁSZLÓ, BOJÁR IVÁN ANDRÁS, SZÖLLŐSI-SEBESTYÉN ZITA | FOTÓK: KOCSIS BENCE

A mikor egy tigris vagy egy medvét szűk ketrecben tartanak, a jóérzésű emberek azonnal felháborodnak, és minden követ megmozgatnak, hogy az állatok jobban érezhessék magukat. Ugyanezek az emberek viszont észre sem veszik, ha a városi fák szűk faverembe vannak kényszerítve, gyökérzetüket aszfalttal és betonnal zárják körbe, azaz szinte alig van életterük. Ezért fontos, hogy változtassunk a szemléleten, a fákhoz fűződő viszonyunkon.

Mielőtt nekifognánk az ültetésnek, érdemes elbeszélgetnünk egy szakemberrel, hivatásos kertésszel. Ilyenek például azok a fiatal parképítők, akik a Közép-magyarországi Agrárszakképző Központ Varga Márton Kertészeti Szakgimnáziumában végeznek. A fiatalokat mérnöktanárok készítik fel a szakma kihívásaira. Az iskolából – lassan száz éve – sok-sok parképítő és -fenntartó technikus kerül ki. A gyakorlatokon a tanulók megtanulják a faültetés minden csínját-bínját, sőt az ültetés előtti előkészületekről, tervezési feladatokról is ismereteket szereznek.

Tudják, hová milyen fát érdemes ültetni, és azt is, hogy a városi közterületeken az önkormányzatokkal egyeztetni kell. Az iskolában eltöltött évek alatt egy életre beléjük vésődik a faültetés minden fortélya:

- » a fának minél nagyobb gödröt kell ásni;
- » fontos az ültetőgödör talajának javítása, a fának szerves és műtrágyát, valamint minőségi komposztföldet kell kapniuk;
- » a csemetéket az eredeti mélységbe, a gödör közepébe kell ültetni;
- » gödörásásakor a felső és az alsó talajrétegeket elkülö-

nítve lapátolják ki a gödör két oldalára, hogy ültetéskor a tápanyagban dús feltalaj kerüljön alulra, a gyökérszónába, a gyommagvakat nem tartalmazó altalaj pedig felül legyen, hogy ne gyomosodjon el azonnal a fák tányérja;

- » ültetéskor alaposan tömöríteni kell a talajt, de úgy, hogy a fiatal fácskák törzse, gyökérszete ne sérüljön;
- » gondosan ki kell karózni a fákat, mert így a törzs könnyebben fog tudni fejlődni;
- » tenni kell egy műanyag csövet a törzs alsó részére, hogy a későbbi fűnyírások vagy a kaszálók meg ne sértsék a gyökérszék felületét;
- » már a telepítéskor vissza kell vágni a fakoronát, hogy ezzel is segítsék a sérült gyökérszék és a párolgó levélfelület egyensúlyának kialakulását;
- » ültetés után bőségesen meg kell öntözni a fákat;

» mivel a víz nagy kincs, mulccsal vagy fenyőkéreggel takarják a talajt, ami ennek köszönhetően nem fog olyan könnyen kiszáradni.

Ezután kezdődik a neheze! A városok kedvezőtlen éghajlati körülményei között kötelességünk a fákról gondoskodni. Hiszen a fák termelik számunkra az életető oxigént, megkötik a városi levegő szennyeződéseit, árnyékolják, hűsítik, párasítják a környezetüket. Ha tudjuk, hogy fát ültetni felelősség, ha ismerjük azt a néhány szakmai titkot, ami segíti a növények fejlődését, ha gondoskodunk a fákról, és adunk nekik vizet, tápanyagot, életteret, ha vigyázunk rájuk, akkor a környezetünkre vigyázunk.

Ha mi magunk nem vagyunk is szakemberek, attól még ültethetünk szakszerűen fát. Több mozgalom, szerveződés létezik hazánkban, ahol egy közösség tagjaként tehetjük ezt. Bemutatjuk a két meghatározó programot!

PLANT FOR THE PLANET

A gyermek- és ifjúsági szervezet ötlete 2007 januárjában született meg a kilencéves Felix Finkbeiner iskolai dolgozatából. A dolgozat végén Felix felvázolt egy ötletet, amelyben a gyerekek egymillió fát ültetnek minden országban, ezzel ellensúlyozva a szén-dioxid-kibocsátást. Az évek során az ötlet világszintű mozgalommá nőtte ki magát. A Plant for the Planet mozgalomban ma már több mint 100 ezer gyerek több mint 100 országban kampányol a szén-dioxid-kibocsátás csökkentéséért és a klímaigazságosságért, érve ez alatt az emberek jogát a szén-dioxid-kibocsátás igazságos elosztásához.

A gyerekeket a programba faültetéssel vonják be. Az ENSZ Környezetvédelmi Programjával (UNEP) együttműködve már több mint 14 milliárd fát ültettek el világszerte. Minden elültetett fa egy szén-dioxid-tároló, egyben a klímaigazságosság szimbóluma is.

A Plant for the Planet mozgalom nemzeti és nemzetközi szinten is több komoly elismerést kapott eddigi munkájáért. II. Albert monacói herceg és Klaus Töpfungel, a UNEP egykori társigazgatója is támogatja a kezdeményezést. Az ENSZ klímakonferenciáján 2011. december 7-én Durbanban átadták a Billió fa kampányt – a hivatalos, világméretű facsemeteszámlálót – a gyerekeknek.

Magyarország 2017-ben csatlakozott a kezdeményezéshez. Eddig három képzést, azaz akadémiát tartottak, amelyekre 15 iskolából érkeztek gyermekek. Az akadémiákon több mint 120 klímanagykövetet avattak. A rendezvény évről évre egyre nagyobb népszerűségnek örvend. 2019-re négy akadémiát terveztek, ebből egyet tavasszal már meg

is tartottak a törökbálinti iskoláknak. Ősszel az akadémiával ellátogatnak Tordasra, Salgótarjánba és az ELTE Gyertyánffy István Gyakorló Általános Iskola nagykövetei meghívták az ELTE gyakorlóiskoláit is, így az ország sok-sok részéről érkeznek majd gyerekek.

A nagykövetek száma exponenciálisan növekszik a program felépítéséből fakadóan. Első lépésben a gyerekek részt vesznek egy akadémián, ami ingyenes, de regisztrációhoz kötött. Itt megismerkedhetnek a globális problémákkal, megtanulnak előadni, fákat ültetnek a szén-dioxid-kibocsátás mérséklésére, majd kidolgozzák saját iskolájuk faültető akcióját, amelyet aztán bemutatnak szüleiknek, tanáraiknak. A nap végén pedig klímavédelmi nagykövetté avatják a résztvevőket, ezzel is buzdítva őket arra, hogy további akadémiákat szervezzenek, hogy minél több gyerek dolgozhasson a világ megmentésén. A nagyköveteknek lehetőségük van klubok alapítására, ahol a gyerekek maguk találhatják ki és szervezhetik meg a programjaikat.

Ahhoz, hogy a gyerekek szervezésbe kezdjenek, szükséges a támogató környezet: egy tanár, aki segít az igazgatóval egyeztetni, helyszínt találni, értesíteni a programokról a szülőket. De fontos szerepük lehet a szülőknél is. Ők a faültetéshez szükséges szerszámok biztosításában tudnak segíteni, vagy a helyszínre való eljutásban, de például egy tál finom pogácsa is nagy segítség lehet.

A mozgalom hazai képviselője mindenben támogatja a gyerekeket, szülőket, tanárokat, és gondoskodik a hazai hálózat kiépítéséről. Így például a fővárosi gyerekek által nevelt palánták akár ideálisabb élőhelyre kerülhetnek, hiszen a tanulók felkereshetik vidéken élő társaikat, akik még az ültetésben is részt vállalhatnak.

A képviselők szakszerű segítséget tudnak nyújtani a faültetéshez, mivel folyamatosan tartják a kapcsolatot a Varga Márton Kertészeti Szakgimnázium csapatával, illetve az erdőgazdálkodási főosztállyal is.

Az idei tanévtől a mozgalom szervezői azon dolgoznak, hogyan lehet az oktatási rendszerbe beépíteni a felelős gondolkodást, illetve hogyan lehet a mindennapi életben is megjeleníteni.

Amennyiben szívesen csatlakoznának akár szponzorként, akár résztvevőként a mozgalomhoz, keressék hazai képviselőjüket, *Szőllősi-Sebestyén Zitát* a zita.sebestyeny@plant-for-the-planet-coordinator.org e-mail-címen.

10 MILLIÓ FA

A 10 millió fa projekt pár hét alatt vált országos közösséggé Magyarországon. Alapítója, Bojár Iván András művészettörténész, író közösségi oldalán megfogalmazott ötletéhez (az egy fő – egy fa elvének megfelelően az ország minden lakosa után legyen elültetve egy új fa) több tízezren csatlakoztak. Városokban, falvakban, megyeszékhelyeken, budapesti kerületekben helyi 10 millió fa közösségek jöttek létre, önkénteseiket mindenhol egy-egy koordinátor vezeti. Friss kezdeményezésről van szó, a működési feltételek jelenleg nincsenek megteremtve, de a hiányosságokat a szervezők és a távolabbi közösségek lelkesedése egyelőre ellensúlyozni képes. A helyi közösségek mellett önálló munkacsoportokban dolgoznak erdész-kertész-ökológus szakértők, akik az ültetésekkel kapcsolatos legfontosabb szakmai alapelveket fogalmazzák meg. Egy másik szakmai csoportban pedig a

hálózaton belüli és azon kívüli kommunikációs üzeneteket határozzák meg.

A 10 millió fa működésének nulladik évében az országos rendszer felállítása és stabil működtetésének megalapozása a legfontosabb feladat, önkéntesi hálózatát egyelőre elsősorban a magánkertekben való ültetésre igyekeznek ösztönözni, ez ugyanis kizárja az önkormányzatokkal, más hatóságokkal elhúzódó egyeztetés nehézségét. A következő évben azonban már alaposan előkészített stratégia mentén, botanikai és logisztikai terv alapján valóban belevágnak a tízmillió facsemete elültetésébe.

A 10 millió fa akaratlanul is a klímakrízis körüli társadalmi párbeszéd platformja. Mivel minden közössége önálló Facebook-csoporttal rendelkezik, ezért nemcsak a faültetéssel, a kertészkedéssel, az erdő- vagy fasortelepítéssel kapcsolatos fontos kérdéseket vitatják meg, de a biodiverzitást fenyegető és más környezeti kérdéseket is. Ezzel együtt az önkéntesek botanikai ismeretei, ökológiai tudása jelentősen megnőtt. Mivel a rendszer horizontális és hálózatos, a helyi közösségek szabadon alakítják programjaikat, maguk jelölik ki a majdani ültetések helyét, szervezik meg az ültetéssel kapcsolatos akciókat.

Egy ilyen vállalás azonban csak akkor lehet sikeres, ha a fák utógondozására is éppoly figyelmet fordítanak, mint az ültetésükre. Így válhat a 10 millió fa közössége erdővé.